

Dutch A: literature – Higher level – Paper 1
Néerlandais A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Neerlandés A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Schrijf een commentaar bij één van de volgende teksten:

1.

Babel

Ik heb twee lezers. De een begrijpt mij niet, de ander wel. De eerste vindt alles wat ik schrijf slecht en onbegrijpelijk. Iedere maandag klampt hij me aan. Hij schudt zijn hoofd: “Jongen, jongen (of tjongetjonge), wat heb je d’r nou weer van gemaakt. Ik begreep er weer niks van, ik heb het tweemaal gelezen, maar waar ging het nou eigenlijk over? Wat was je bedoeling, wat wilde je beweren?” Soms is hij minder vriendelijk, meer agressief: “Houd je wel rekening met je publiek? Besef je welke mensen deze krant lezen? Die zijn helemaal niet geïnteresseerd in dat geschrijf van jou. Nog een geluk dat ze je helemaal achter op die krant hebben gezet, dat leest toch bijna niemand meer.”

Hij kan niet lezen, hij kan mijn bedoelingen niet lezen. Als ik bijvoorbeeld schrijf “Zou er iemand beter kunnen schrijven dan Isaac Babel?”, dan begrijpt hij niet dat deze vraag niet beantwoord hoeft te worden met Victor van Vriesland of Maarten ’t Hart. Die vraag betekent dat ik Babel een groot schrijver vind, en als hij zegt “Waarom schrijf je dat dan niet?”, kan ik niets anders antwoorden dan “Daar heb ik geen zin in”.

Ik leg hem niets uit. Het leven heeft mij wel degelijk iets geleerd: er is niets uit te leggen. Ik pareer wel. Dat kan ik soms. Ik zeg: “Je hoeft toch niet te lezen wat ik schrijf, je hoeft die hele krant toch niet te spellen? Je kunt wel eens iets overslaan. Sla mij maar over, dat is goed voor je gezondheid.” Maar dat lukt niet, hij blijft mij lezen, hij wil zich ergeren, hij bijt zich vast. Ik kan hem niet uitleggen dat het misschien wel onbeleefd is om altijd met je mening te komen, want hij komt uit een cultuur waar assertiviteit niet als een vloek wordt beschouwd, maar als een verworvenheid, een zegen, iets van het “democratiseringsproces” of “de mondige burger”.

Hoewel een stukjesschrijver bestand moet zijn tegen kritiek, ben ik het niet. Als het te erg wordt, denk ik gewoon aan mijn vader. Die vindt alles mooi wat ik schrijf, zonder één enkele uitzondering. En mocht het misschien ooit wel eens voorkomen dat ik een zinnetje schrijf dat niet helemaal geslaagd is, dan houdt hij zijn mond. Hij is een beschaafde oude heer, hij kent het woord assertiviteit niet eens. Shakespeare, Homerus, Dante, hij ontkent niet dat het grote schrijvers zijn, maar hij kent een grotere.

Mijn tweede lezer leest mij. Hij schrijft mij soms. Nooit zegt hij wat hij ervan vindt. Hij stuurt knipsels en vertelt onder welke omstandigheden hij de krant leest. Hij fietst zaterdagochtend naar het dorp, koopt bij de bakker een volkorenbrood en bij de boekhandel *de Volkskrant*. Daarna gaat hij naar het café en drinkt enkele koppen koffie. Aan de leestafel leest hij dit stukje, want deze krant ligt op die tafel.

Toen ik had geschreven dat er niets mooiers was dan schrijven of lezen onder een lamp, stuurde hij me een knipsel uit *de Volkskrant* waarin Fens* op dezelfde zaterdag hetzelfde zei. Van deze curieuze synchroniciteit wilde hij me op de hoogte houden.

En toen ik de vraag had gesteld of er iemand beter kon schrijven dan Isaac Babel, begreep hij dat hij deze vraag niet behoefde te beantwoorden. Hij stuurde me twee kleine verhalen van Babel en schreef erbij: “Bij deze ook een stukje Babel, m’n favoriete schrijver, een vuistslag in de ogen, trilling van de hersens, verbazing.”

Het verhaal Grisjtsjoek gaat over een voerman die er plotseling de brui aan geeft.

“Grisjtsjoek, waarom zeg je niks,” riep ik buiten mezelf uit. “Hoe wil je dan dat ik begrijp wat je scheelt, stuk ongeluk?”

Hij gaf geen antwoord en keerde zich om. En eerst in de loop van de nacht, toen we samen in het hooi lagen om aan elkaar wat warmte te vinden, vernam ik een hoofdstuk uit het sprakeloze verhaal van zijn leven.

45 Russische krijgsgevangenen waren door de Duitsers gebruikt voor het aanleggen van versterkingen langs de kust van de Noordzee. Tegen de tijd van de oogst werden ze tot diep naar het binnenland van Duitsland weggesleept. Grisjtsjoek was door een boer in dienst genomen die ergens alleen leefde en niet goed bij zijn hoofd was. Zijn gestoordheid uitte zich in een volledig stommetje spelen. Door hem te slaan en door voedselonthouding bereikte hij 50 dat Grisjtsjoek alleen door tekens contact met hem had. Zo leefden ze vier jaren lang in stilte en vrede met elkaar. Grisjtsjoek leerde in die tijd geen Duits, omdat hij die taal nooit te horen kreeg. Na de Duitse revolutie zocht hij zijn weg terug naar Rusland. Zijn baas deed hem uitgeleide tot de grens van het dorp. Bij de hoofdweg bleven ze staan. De Duitser wees op de kerk, toen op zijn hart en op de eindeloze, blauwe leegte van de horizon. Hij boog zijn grauwe, 55 veromfaaide en gestoorde hoofd naar Grisjtsjoeks schouder toe. Zo bleven ze een tijd staan, in een woordeloze omhelzing. Toen zwaaide de Duitser zijn armen in de lucht, en holde met wankele trippelpasjes weg, naar huis terug.

Wat is dit voor een verhaal? Dit is een verhaal over een man die vier jaar als knecht bij een boer werkte in volstrekte stilte.

60 Dat lijkt me genoeg.

AL Snijders, *Heimelijke vreugde I. Berichten aan een hoofdredacteur* (2007)

* Fens: Kees Fens (1929–2008), toonaangevende Nederlandse literatuurcriticus, essayist en letterkundige

2.

Als iemand mij nou maar
had opgeraapt
en in zijn zak gestopt
en daar gelaten had,
5 dat af en toe een hand mij vond,
voelde hoe zacht ik was
en dan weer losliet.
Of op de vensterbank gelegd,
op 't nachtkastje,
10 in een rommeldoos.
De keukenla!
Ik heb nog nooit een reis gemaakt,
ik moest zo nodig wortel schieten.
Als iemand mij nou maar had opgeraapt,
15 er was niets aan de hand geweest,
ik was kastanjebruin geweest,
ik had geglansd, geglansd,
wat later was ik wat gaan rimpelen,
en dan, nou ja, maar nu,
20 nu moet ik onvrijwillig transformeren
en niet zo'n beetje ook.
En steeds als ik zo ongeveer
gewend ben aan mijn nieuwe vorm,
steeds als ik zo min of meer
25 geaccepteerd heb
dat ik ben zoals ik ben,
dan ben ik alweer anders.
En als het nu zo was dat ik gekozen had
om zo te zijn, dat ik het wilde:
30 steeds een ring erbij,
zoveel soortgenoten aan mijn takken
in hun veilig stekelhuis,
zo anders dan ikzelf,
maar wat weet ik het nog goed.

35 Ik heb het opgegeven
te zijn zoals ik ben.
Ik groei maar mee
met wie ik worden zal.
Af en toe hoor ik
40 dat iemand zegt
hoe mooi ik ben.
In mijn schaduw
gebeuren dingen
die de moeite waard zijn.

Tjitske Jansen, *Het moest maar eens gaan sneeuwen* (2003)